

FM: Virsplāna nodokļu ieņēmumi šā gada septiņos mēnešos nodrošina zemāku kopbudžeta deficītu nekā pērn

Publicēts: 26.08.2022.

[Jaunami](#)

[Tautsaimniecības analīze](#)

Atbilstoši Valsts kases datiem 2022. gada septiņos mēnešos konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 98,2 miljoni eiro, kas ir par 774,7 miljoniem eiro mazāks, salīdzinot ar 2021. gada janvāri-jūliju. Kopbudžeta ieņēmumos pirmajos septiņos mēnešos saņemti 8 miljardi eiro un salīdzinājumā ar pagājušā gada attiecīgo periodu tas ir par 827,9 miljoniem eiro jeb 11,5% vairāk. Kopbudžeta izdevumi tika veikti 8,1 miljarda eiro apmērā, pieaugot vien par 53,3 miljoniem eiro jeb 0,7%. Lai gan izdevumi kopbudžetā šogad pieaug mēreni, tie, salīdzinot ar attiecīgo periodu pirms pandēmijas, bija par 30,7% augstāki.

Valsts pamatbudžetā šā gada septiņos mēnešos deficīts bija 652,1 miljons eiro, kas pamatā skaidrojams ar valdības tēriņiem Covid-19 atbalsta pasākumu finansēšanai, energoresursu cenu pieauguma ietekmes mazināšanai un Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam. Savukārt, virsplāna nodokļu ieņēmumi 2022. gada janvāri-jūlijā nodrošināja pārpalikumu valsts speciālajā budžetā un pašvaldību budžetā, attiecīgi 326,9 miljonu eiro un 179,8 miljonu eiro apmērā.

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi septiņos mēnešos bija par 873,2 miljoniem eiro jeb 15,7% vairāk kā pērn attiecīgajā periodā un veidoja 6,4 miljardus eiro. Ieņēmumu pieaugumu šogad nozīmīgi ietekmē ekonomiskās aktivitātes pieaugums gada sākumā, kā arī strauji augošais cenu līmenis visa veida precēm un pakalpojumiem.

PVN ieņēmumi šā gada septiņos mēnešos sasniedza 1,9 miljardus eiro, pieaugot par 351,2 miljoniem eiro jeb 22%. Divas trešdaļas no PVN ieņēmumiem veidoja tirdzniecības nozares samaksātie nodokļi, kas ir būtiski pieauguši, ņemot vērā patēriņa cenu un iekšējā pieprasījuma pieaugumu. Saskaņā ar CSP datiem 2022. gada pirmajā pusgadā patēriņa cenas vidēji bija par 12,9% augstākas nekā 2021. gada attiecīgajā periodā. Savukārt, strauji augošais energoresursu cenu kāpums veicināja augstākus samaksātos nodokļus elektroenerģijas, gāzes apgādes un siltumapgādes nozarē.

Darbspēka nodokļu ieņēmumos vērojams lielākais kāpums, teju par trešdaļu pārsniedzot iekasēto pērnā gada septiņos mēnešos, ko pamatā ietekmēja straujais darba samaksas fonda pieaugums. Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas kopbudžetā šā gada septiņos mēnešos pieauga par 468,7 miljoniem eiro jeb 28,4%, sasniedzot 2,1 miljardu eiro, savukārt iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumos saņemti 1,2 miljardi eiro, kas bija par 304,7 miljoniem eiro jeb 32,8% vairāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā. Pēc VID datiem šā gada pirmajā pusgadā nodokļu ieņēmumus pamatā nodrošināja vidējās darba algas kāpums, kas bija straujāks nekā darba ņēmēju skaita pieaugums. Darba samaksas pieaugumi vērojami apstrādes rūpniecības, veselības, IT un tirdzniecības nozarēs. Pēc Covid-19 krīzes atgūstas arī izmitināšanas un ēdināšanas, kā arī mākslas un atpūtas nozares, uzrādot strauju nodokļu ieņēmumu pieaugumu.

Savukārt, akcīzes nodokļu ieņēmumi šā gada septiņos mēnešos 644,8 miljonu eiro apmērā pieauga vien par 26,7 miljoniem eiro jeb 4,3%. Ieņēmumu pieaugumu nodrošināja nodokļu ieņēmumu pieaugums no tabakas izstrādājumiem (+9,6 milj. eiro jeb 7,0%), alkoholiskajiem dzērieniem (+8,5 milj. eiro jeb 7,9%), pārējām akcīzes precēm (+7,0 milj. eiro jeb 64%), kur dzērieniem ar palielinātu cukura daudzumu no 2022. gada 1. janvāra tika palielināts akcīzes nodoklis. Akcīzes nodokļa ieņēmumi par naftas produktiem septiņos mēnešos pieauga mēreni - par 4,3 milj. eiro jeb 1,3%, jo atbilstoši VID datiem augsto degvielas cenu ietekmē samazinoties gan benzīna, gan dīzeļdegvielas realizācijas apjomiem šā gada jūnijā salīdzinājumā ar pagājušā gada jūniju, arī kopējā realizācija sešos mēnešos benzīnam samazinājās un dīzeļdegvielai bija 2021. gada sešu mēnešu līmenī.

Ir būtiski atzīmēt, ka arī šogad VID turpina pilnveidot nodokļu sadali pēc vienotā nodokļu konta ieviešanas 2021. gadā un atbilstoši Valsts kases datiem nesadalītais ieņēmumu atlikums septiņos mēnešos tika uzskaitīts 93,7 miljonu eiro apmērā, tādēļ nodokļu ieņēmumu analīze pa veidiem mēnešu griezumā būtu jāveic piesardzīgi.

Kopbudžeta nenodokļu ieņēmumi šā gada septiņos mēnešos 585,8 miljonu eiro apmērā bija par 51,1 miljonu eiro jeb 9,6% augstāki nekā attiecīgajā periodā pērn, kas pamatā saistīts ar Valsts kases eiroobligāciju papildu emisijas prēmijas ieņēmumiem. Tāpat palielinājušies ieņēmumi no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas.

Kopbudžetā augstu izdevumu līmeni turpina noteikt valdības apstiprinātā atbalsta izmaksa. Lai gan kopbudžeta izdevumi šā gada septiņos mēnešos bija tikai nedaudz virs 2021. gada līmeņa, tomēr tie bija par 30,7% augstāki kā pirms pandēmijas jeb 2019. gada janvārī-jūlijā. Lielākie tēriņi bijuši valsts pamatbudžetā, kur izdevumu līmenis sasniedzis 5,3 miljardus eiro, sarūkot par 106,7 miljoniem eiro jeb 2% salīdzinot ar pērnā gada septiņiem mēnešiem. Lielākais izdevumu kritums valsts pamatbudžetā vērojams sociālajiem pabalstiem – par 745,6 miljoniem eiro jeb 63,1%, galvenokārt samazinoties Covid-19 atbalsta izmaksām 2022. gada janvārī-jūlijā.

Turpretī, valsts pamatbudžeta izdevumi subsīdijām un dotācijām šā gada septiņos mēnešos pieauguši par 452,4 miljoniem eiro jeb 32,3%, sasniedzot 1,9 miljardus eiro. Pieaugums galvenokārt saistīts ar jau gada sākumā valdības apstiprinātā energoatbalsta izmaksu, kas pamatā tika īstenots līdz šā gada 30. aprīlim. Tāpat subsīdiju un dotāciju pieaugumu noteica papildu piešķirtais finansējums veselības nozarei, kā arī finanšu institūcijai ALTUM piešķirtie 41 miljoni eiro, lai finansētu aizdevumus ar kapitāla atlaidi Latvijas lielākajiem komersantiem.

Valsts speciālajā budžetā un pašvaldību budžetā vērojams izdevumu kāpums. Šā gada septiņos mēnešos valsts speciālajā budžetā tērēts par 126,5 miljoniem eiro jeb 6,9% vairāk nekā pērn, izdevumiem sasniedzot gandrīz 2 miljardus eiro. Izdevumi pensijām septiņos mēnešos veidoja 1,5 miljardus eiro, kas bija par 63 miljoniem eiro jeb 4,5% vairāk nekā gadu iepriekš. Jāatzīmē, ka sakarā ar ātrāku pensiju indeksāciju šogad, t.i., no 1. augusta, izdevumi valsts speciālajā budžetā ar šā gada septembri pieaugs krietni straujāk.

Pašvaldību budžeta izdevumi šā gada septiņos mēnešos bija 1,7 miljardi eiro un pieauga par 59,9 miljoniem eiro jeb 3,7%, salīdzinot ar pērnā gadu. Lielākais izdevumu kāpums pašvaldību budžetā šogad ir sociālajam atbalstam, kur tērēts par 27,2 miljoniem eiro jeb 34,9% vairāk nekā 2022. gada janvārī-jūlijā. Izdevumu kāpums saistāms ar garantētā minimālā ienākuma un mājokļa pabalstu, kā arī pašvaldību pabalstu krīzes situācijā pieaugumu, ko ietekmēja gan izmaiņas likumdošanā, ceļot garantētā neapliekamā minimuma apmērus, gan šo pabalstu izmaksa Ukrainas civiliedzīvotājiem. Jāatzīmē, ka ir būtiski kāpuši pašvaldību izdevumi par sociālo aprūpi mājās un sociālās aprūpes institūcijās.

Pieaugošie izdevumi par energoresursu patēriņu veicinājuši preču un pakalpojumu izdevumu palielināšanos pašvaldību budžetā par 65 miljoniem eiro jeb 21%. Izdevumi precēm un pakalpojumiem septiņos mēnešos veidoja 374,7 miljonus eiro un augstāki kā pērn bijuši izdevumi autoceļu un ielu uzturēšanai, izdevumi par siltumenerģiju un elektroenerģiju, lielāki tēriņi pašvaldībās vērojami arī ēdināšanai un sabiedrisko aktivitāšu īstenošanai.

Savukārt, būvniecības apjomu krituma ietekmē kapitālie izdevumi pašvaldību budžetā šā gada septiņos mēnešos samazinājās par 63,2 miljoniem eiro jeb 23,1%. Būvniecības izaugsmi ierobežo kā atsevišķu materiālu trūkums tirgū, tā strauji augošās izmaksas, kuras vēl vairāk paaugstina Krievijas uzsāktais karš Ukrainā, tādējādi būvniekiem nespējot realizēt projektus noslēgto līgumu ietvaros.

Pašvaldību naudas līdzekļu atlikums uz šā gada jūlija beigām bija 665 miljoni eiro, taču jāatzīmē, ka pašvaldībām ir uzkrātas ievērojamas saistības, kopējam apmēram sasniedzot 2,5 miljardus eiro, kas ir jāsedz turpmākajos gados. Piemēram, nākamajos divos gados ir jāsedz saistības - 2022. gadā 207 miljonus eiro, bet 2023. gadā 218 miljonus eiro.

 [Kopbudžeta apskats](#)

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-virsplana-nodoklu-ienemumi-sa-gada-septinos-menesos-nodrosina-zemaku-kopbudzeta-deficitu-neka-pern>